

EUROPEAN CITIZENS' PANEL
Tackling Hatred in Society

Evropski državljanski forum o spopadanju s sovraštvom v družbi

Povzetek prvega zasedanja

5.-7. april 2024

Na kratko ...

Ganljivo in obetavno prvo zasedanje

Kako lahko razložimo porast sovraštva v družbi? Kaj so njegovi spodbujevalci in vzroki? Kako se lahko skupaj spoprimemo z njim? V treh vikendih bo 150 naključno izbranih državljanov EU, ki jih je zbrala Evropska komisija, poskušalo odgovoriti na ta težavna vprašanja. Državljeni bodo na koncu predložili sklop priporočil, ki bodo podlaga za delo Evropske komisije pri razvoju strategij za boj proti sovraštvu.

Prvo zasedanje tega novega državljanskega foruma je potekalo od 5. do 7. aprila v Bruslju. Strokovnjaki in člani civilne družbe so v treh dneh delili svoje izkušnje in znanje o tej temi. Cilj prvega vikenda je bil izboljšati razumevanje sovraštva in njegovega vpliva na ljudi in našo družbo. Udeleženci iz 27 držav članic EU so razpravo obogatili z različnimi nacionalnimi in kulturnimi konteksti ter svojimi osebnimi izkušnjami. Te ganljive in iskrene izpovedi so bile eden od razlogov, zaradi katerih je bilo to prvo zasedanje tako posebno.

Kaj se lahko naučimo iz prvega zasedanja?

Prvi dan: Razumevanje izrazov sovraštva

„Že od samega začetka vas želimo vključiti v politično razpravo,“ je izjavila **Dana Spinant**, generalna direktorica Generalnega direktorata za komuniciranje (GD COMM), ki je v petek pozdravila državljane.

„Presenetila vas bo raznolikost odgovorov, pa tudi težavnost vprašanj, ki se pojavljajo,“ je nadaljeval **Colin Scicluna**, vodja kabineta podpredsednice Dubravke Šuica. **Ana Gallego Torres**, generalna direktorica Generalnega direktorata za pravosodje in potrošnike, meni, da se lahko sovraštvu zoperstavimo s prispevki državljanov. „Potrebujemo vaša mnenja, da lahko o stvareh razmišljamo z različnih zornih kotov. EU je unija, ki temelji na vrednotah spoštovanja človekovih pravic in pripadnikov manjšin. Spoštovati želimo mnenje vseh, to je naša socialna pogodba in del našega evropskega duha.“

Forum je s člani odbora za znanje preučeval različne razsežnosti sovraštva – psihološko, sociološko in pravno.

Sovraštvo ni zgolj misel ...

Za **Manosa Tsakirisa**, profesorja psihologije na Univerzi v Londonu, je eden od izzivov odkriti „zakaj“ čutimo sovraštvo, zlasti s pomočjo čustvene ozaveščenosti. **Arun Mansukhani**, klinični psiholog, s specializacijo za psihološke travme, je izpostavil, da se opredeljujemo skozi odnose z drugimi

skupinami, tako da se diferenciramo. Ta diferenciacija, ki temelji na različnih predsodkih, lahko utre pot diskriminaciji.

Sovraštvo je sistemsko

Jelena Jovanović, koordinatorka medskupine za boj proti rasizmu in raznolikost v Evropskem parlamentu, je delila stigmatizacijo, ki jo je doživela kot Rominja. **Federico Faloppa**, profesor sociolingvistike na Univerzi v Readingu, je poudaril ključno vlogo, ki jo ima jezik pri oblikovanju našega pogleda na svet. Naš vsakdanji jezik je poln izrazov, ki spodbujajo sovraštvo: od očitno rasističnih žaljivk do metafor, ki razčlovečujejo, in navidezno nedolžnih, vendar zahrbtnih fraz: ti izrazi lahko še podžigajo delitev na „naše“ in „njihove“.

Kakšni so pravni odzivi?

Nesrine Slaoui, neodvisna novinarka in avtorica, ki se osredotoča na družbena omrežja, je obravnavala izražanje sovraštva kot globalni pojav, ki presega družbene razrede. Izpostavila je internetno kulturo, zlasti spletno nadlegovanje, in vprašanje pristranskosti algoritmov, ki je odsev družbene diskriminacije. **Daris Lewis-Recio**, pravni svetovalec in referent pri EQUINET (Evropska mreža organov za enakost), je iz pravnega vidika preučil kazniva dejanja iz sovraštva in njihovo pogosto nezadostno prijavljanje. Ta skrb vzbujajoči trend resno ogroža demokratično integriteto.

Drugi dan: Opredelitev spodbujevalcev sovraštva

V soboto so bili državljani razdeljeni v 12 manjših skupin, da bi se poglobili v primarne spodbujevalce in vzroke sovraštva v sodobni družbi. Čeprav vsebina vsake razprave ostaja zaupna, pa naslednji povzetek odraža nekatere ključne in ponavljajoče se dejavnike, ki so se pojavili v vseh skupinah.

Potreba po pripadnosti in strah pred neznanim

Temeljni vidik človeške narave je prirojena želja po pripadnosti družbeni skupini. Izolacija zaradi osamljenosti, travmatičnih dogodkov iz otroštva, vzgoje in splošnih življenjskih izkušenj povzroča močan občutek odtujenosti. Pandemija COVID-19 je pokazala, kako lahko strah pred neznanim in izolacija okrepi občutek izključenosti ter pri posameznikih povečata naklonjenost skrajnim ideologijam in tveganje za radikalizacijo, kar spodbuja sovražnost do drugih. Poleg tega negotov socialno-ekonomski status ne le povečuje ranljivost, temveč tudi krepi strahove, zlasti med migranti in manjšinami, s čimer prispeva k ciklu izključenosti in sovraštva.

Vloga politikov in političnih razprav

Politiki imajo pomembno vlogo pri spodbujanju sovraštva, saj potreb manjšin pogosto ne obravnavajo ustrezno in izražajo nestrpnost do njih. Nacionalistični in populistični diskurzi so zapleten izziv v številnih državah, vendar njihova prisotnost ni enako pomembna v vseh državah članicah EU. Sovražni govor je za politike priročno orodje pri uresničevanju njihovih ciljev, vključno z volilnimi ambicijami, kar vodi v pretirano poenostavitev političnega diskurza. Trend popularizacije sovražnega govora temelji na ignoranci in strahu pred neznanim, ki ga čutijo številni evropski državljani in državljanke, zaradi česar so družbe vse bolj razdeljene in polarizirane.

Spletno nadlegovanje, anonimnost in napačne informacije na družbenih omrežjih

Anonimnost družbenih omrežij ima ključno vlogo pri širjenju sovražnega govora. Ta imajo dvojno vlogo: so kanali za napačne informacije in dezinformacije, širjenje stereotipov, zlasti o ženskah, ki se soočajo s precejšnjim spletnim nadlegovanjem. Mladi, ki iščejo občutek pripadnosti, so pogosteje hkrati udeleženci in primarne žrtve sovražnega govora in spletnega nadlegovanja. Izziv obravnavanja napačnih in nepreverjenih informacij še povečuje pristranskost algoritmov, ki ustvarja odmevne komore ali mehurčke, v katerih se zrcalijo naša lastna stališča, kar zmanjšuje izpostavljenost različnim načinom razmišljanja.

Ekonomske in socialne neenakosti kot katalizator sovraštva

Upad gospodarske rasti in socialno-ekonomske neenakosti pomembno spodbujajo stopnjevanje sovraštva in občutek prikrajšanosti. Splošno nezadovoljstvo in prepričanje, da srednji razredi nosijo prevelik del bremena krize, hkrati pa so pretirano obdavčeni, krepita ogorčenje. To ogorčenje se lahko prelevi v sovraštvo do različnih skupin, vključno s politikami, ki veljajo za neučinkovite, velikimi podjetji in migranti.

Kulturna in zgodovinska zapuščina ter njen prenos

Nezaupanje do drugega ni le zunanje vprašanje; vpeto je v strukture evropskih družb, kar spodbuja delitve. Namesto da bi cenili naše raznolike korenine, obstaja težnja po tem, da svoje nezaupanje do drugega prenašamo iz generacije v generacijo. Nagnjenost k nezaupanju je pogosto lažja od sprejemanja „drugega“. Sloji naše dediščine, bogati z zgodovinskim diskurzom, vključno s konflikti, kot so vojne, se na nas prenašajo na različne načine: s formalnim izobraževanjem, pripovedovanjem družinskih zgodb in politično retoriko. Ti diskurzi lahko oblikujejo poglede in stališča ter včasih spodbujajo delitve, namesto da bi jih premostili. Še vedno ni dovolj angažiranosti, da bi opredelili, kaj povezuje evropske državljane in državljanke.

Tretji dan: Izmenjava izkušenj in pričevanja

V nedeljo je pet govornikov pred 150 državljanji delilo svoje zgodbe o diskriminaciji na podlagi njihovega izvora, spola, barve kože, veroizpovedi ali invalidnosti.

Nekaj citatov: „Subjektivni pogled na sovraštvo je ključnega pomena za odkrivanje nasilja, ki izhaja iz njega. Ta pristop ne le pogloblja naše razumevanje sovraštva, temveč nas tudi usmerja pri iskanju učinkovitih rešitev za njegovo izkoreninjenje,“ **Nesrine Slaoui**, novinarka in avtorica.

„Invalidi morajo pogosto razreševati nesporazume, saj jih pristojni organi ne jemljejo vedno resno. [...] Ključno je spremeniti to, kako vidimo invalidnost in o njej govorimo, ter se zavzeti za bolj vključujočo in spoštljivo družbo,“ **Kamil Goungor**, referent za politiko in podporo gibanju pri Evropski mreži za neodvisno življenje.

„Spekter antisemitizma ne zajema le nasilja in umorov, temveč tudi stereotipe, predsodke in žaljivi diskurz. Vodi v globoko osamljenost, umik vase in začarani krog,“ **Sacha Guttmann**, nekdanji predsednik Unije judovskih študentov v Belgiji (UEJB) (2019–2023).

„Ta oblika rasizma izvira iz daljne preteklosti, kolonialne dobe, ki je obogatila Evropo, ZDA in Bližnji vzhod. Miselnost se spreminja prepočasi. [...] Kljub vsemu nisem izgubila upanja, ker ste tukaj in boste zavezniki v boju proti diskriminaciji,“ **Mireille Tsheusi-Robert**, belgijska avtorica, predavateljica in znanstvena sodelavka.

„Čeprav nam morda ne bo uspelo ustvariti popolnega sveta brez sovraštva, lahko zgradimo svet, v katerem izključevanje in sovraštvo ne prevladujeta, kjer je izključevanje moč izkoreniniti,“ **Fabian Wichmann** kot član nemške skupine EXIT podpira ljudi, ki želijo zapustiti skrajno desnico.

„Postavimo pod vprašaj tisto, za kar ne vemo, da ne vemo,“ je pozvala **Robin Sclafani**, izvršna direktorica organizacije CEJI. **Tommaso Chiamparino**, referent iz Generalnega direktorata za pravosodje in potrošnike (GD JUST), je ob koncu čustveno obarvanega jutra izjavil: „Napredovali smo: zdi se, kot da bi iz stanja kakofonije prešli na nekaj bolj uglašenege ... Še naprej negujmo to harmonijo!“

Za ogled videoposnetka nedeljskega plenarnega zasedanja

Vprašanja in odgovori s Petro (19) iz Madžarske

Zakaj sodelovati v tem forumu?

„Sprva sem oklevala, bila sem zelo skeptična, vendar sem ugotovila, da je to odlična priložnost, da povem svoje mnenje. Sem judinja, na Madžarskem pa je veliko antisemitizma. Nekateri ljudje so odkrito rasistični in proti LGBTQI+ skupnosti. Želela sem spregovoriti o razmerah v Budimpešti, od koder prihajam.“

Kako so potekale izmenjave?

„V moji delovni skupini so bili ljudje iz Madžarske, Irske, Francije in Poljske. Med drugim smo govorili o razmerah na Madžarskem in grožnjah ženskam na družbenih omrežjih. Na družbenih omrežjih se ženske ne prikazuje na način, ki bi se ujemal z resničnostjo, temveč tako, kot si jih predstavlja družba oz. kakršne naj bi bile, kar pa je zelo težko.“

Kaj od tega vikenda ti bo najbolj ostalo v spominu?

Nedeljska pričevanja so name pustila močan vtis, pričevanji Mireille in Sache o rasizmu in antisemitizmu sta bili zelo ganljivi in sta se me globoko dotaknili. Ta forum je mednarodni prostor, kjer so zastopane vse narodnosti EU, da bi lahko razumeli različna stališča in mnenja ter se od njih učili. Zelo pomembno je, da se učimo drug od drugega in da še naprej vključujemo več različnih mnenj, poslušamo več različnih stališč na temo sovrštva ter o njih govorimo.“

Vikend skozi Sylvainove oči

Sylvain je grafični moderator, ki vizualno prikazuje razvoj razprav foruma. Spodaj so prikazani njegovi vtisi nedeljskega plenarnega zasedanja:

Opomnik: Cilji vseh treh zasedanj

- **Prvo zasedanje, 5.-7. april:** Razvijanje skupnega razumevanja sovraštva in opredelitev obsega državljanskega foruma. Razkrivanje čustev in pogledov na sovraštvo, med drugim z izmenjavo mnenj ter poslušanjem zunanjih govornikov, pričevanj in strokovnjakov. Opredelitev različnih vzrokov in spodbujevalcev sovraštva ter morebitnih področij ukrepanja, na katerih se je mogoče boriti proti sovraštvu v družbi.
- **Drugo zasedanje, 26.-28. april:** Državljeni bodo gradili na dosežkih iz prvega zasedanja z razvijanjem idej o tem, kako se spopasti s problemom sovraštva v družbi. Te ideje se lahko štejejo kot osnutki priporočil.
- **Tretje zasedanje, 17.-19. maj:** Državljeni in državljanke bodo te ideje in priporočila izpopolnili s podporo izkušenih moderatorjev, strokovnjakov iz civilne družbe in strokovnjakov za vsebine. Na koncu te ideje postanejo končna priporočila o tem, kako se boriti proti sovraštvu v Evropi.